

УДК 94:347.471.7:347.965:355.012(477+470)

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-2\(44\)-954-966](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-2(44)-954-966)

Мякінченко Ірина Олександрівна доктор філософії за спеціальністю Історія та археологія, заступник директора з виховної роботи, Київський фаховий коледж туризму та готельного господарства, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-4937-6418>

Малихін Юрій Володимирович викладач циклової комісії гуманітарних та суспільних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Житомирський агротехнічний фаховий коледж, м. Житомир, <https://orcid.org/0009-0007-0349-4156>

Малихіна Людмила Петрівна викладач циклової комісії гуманітарних та суспільних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, Житомирський агротехнічний фаховий коледж, м. Житомир, <https://orcid.org/0009-0000-8462-3501>

МІЖНАРОДНА АДВОКАЦІЯ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Анотація. Метою статті є розгляд інституційних форм та основних напрямків міжнародної адвокації релігійних організацій України після початку повномасштабної російської військової агресії 24 лютого 2022 р. У статті показано, що повномасштабна російсько-українська війна суттєво трансформувала роль релігійних інституцій, які поряд із традиційною душпастирською, благодійною та волонтерською діяльністю стали активними суб'єктами міжнародної адвокації. Окрему увагу приділено міжконфесійному рівню міжнародної адвокації, зокрема діяльності Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО), а також конфесійному й персоналізованому вимірам адвокаційної активності очільників провідних релігійних спільнот України. Проаналізовано основні напрями міжнародної релігійної адвокації, зокрема заклики до припинення російської військової агресії, захисту цивільного населення, надання Україні засобів протиповітряної оборони, створення гуманітарних коридорів, звільнення військових і цивільних полонених, а також реагування на порушення свободи совісті й переслідування релігійних громад на тимчасово окупованих територіях. Показано, що міжнародна адвокація реалізовувалася не лише через публічні звернення та закордонні візити, а й шляхом прийому в Україні іноземних релігійних і політичних делегацій, що посилювало переконливість і легітимність релігійного голосу України на

міжнародній арені. Методологія дослідження ґрунтується на принципах історизму, системності та міждисциплінарного підходу з використанням інструментарію історичної науки, релігієзнавства. Наукова новизна статті полягає у комплексному осмисленні міжнародної адвокації релігійних організацій України як багаторівневої форми суспільної та публічної дипломатії, що доповнювала зусилля держави у протидії російській військовій агресії та формуванні міжнародної солідарності з Україною.

Ключові слова: міжнародна адвокація, релігійні організації України, Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій (ВРЦіРО), російсько-українська війна, релігійна дипломатія.

Miakinchenko Iryna Oleksandrivna PhD, Specialization: History and Archeology, Deputy Director for Educational Work, Kyiv Applied College of Tourism and Hospitality, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-4937-6418>

Malykhin Yurii Volodymyrovych Lecturer of the cyclical commission of humanitarian and social disciplines, specialist of the highest category, teacher-methodologist, Zhytomyr Agricultural Technical Professional College, Zhytomyr, <https://orcid.org/0009-0007-0349-4156>

Malykhina Liudmyla Petrivna Lecturer of the cyclical commission of humanitarian and social disciplines, specialist of the highest category, Zhytomyr Agricultural Technical Professional College, Zhytomyr, <https://orcid.org/0009-0000-8462-3501>

INTERNATIONAL ADVOCACY OF RELIGIOUS ORGANIZATIONS OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE FULL-SCALE RUSSIAN–UKRAINIAN WAR

Abstract. The purpose of this article is to examine the institutional forms and main directions of the international advocacy of religious organizations of Ukraine following the launch of the full-scale Russian military aggression on 24 February 2022. The article demonstrates that the full-scale Russian–Ukrainian war has significantly transformed the role of religious institutions, which, alongside their traditional pastoral, charitable, and volunteer activities, have become active actors of international advocacy. Particular attention is paid to the interfaith level of international advocacy, especially the activities of the All-Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations (AUCCRO), as well as to the confessional and personalized dimensions of advocacy carried out by the leaders of Ukraine’s major religious communities. The study analyzes the main directions of international religious advocacy, including calls

to halt Russian military aggression, protect the civilian population, provide Ukraine with air defense systems, establish humanitarian corridors, secure the release of military and civilian captives, and respond to violations of freedom of conscience and the persecution of religious communities in the temporarily occupied territories. It is shown that international advocacy was implemented not only through public statements and foreign visits, but also by hosting foreign religious and political delegations in Ukraine, which enhanced the persuasiveness and legitimacy of Ukraine's religious voice on the international stage. The research methodology is based on the principles of historicism, systemic analysis, and an interdisciplinary approach, drawing on the tools of historical studies and religious studies. The scientific novelty of the article lies in a comprehensive interpretation of the international advocacy of Ukrainian religious organizations as a multilevel form of societal and public diplomacy that complemented state efforts to counter Russian military aggression and to build international solidarity with Ukraine.

Keywords: international advocacy, religious organizations of Ukraine, All-Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations (AUCCRO), Russian–Ukrainian war, religious diplomacy.

Постановка проблеми. Повномасштабна російсько-українська війна суттєво вплинула на звичні напрями діяльності релігійних організацій в Україні. Поряд з традиційною душпастирською, благодійною і волонтерською активністю для низки міжконфесійних організацій, зокрема ВРЦіРО, деяких інших міжконфесійних структур й окремих конфесій, актуалізувалася міжнародна адвокація як форма системної комунікації із зовнішньою аудиторією з метою підтримки України та формування міжнародної солідарності з нею. Міжнародна адвокація релігійних організацій України в умовах повномасштабної російсько-української війни постала як багатовимірний і структурований процес, у межах якого релігійні інституції та їхні лідери вийшли за межі традиційної пастирської та внутрішньоцерковної діяльності. Реагуючи на виклики воєнної агресії, гуманітарної катастрофи та масових порушень прав людини, українське релігійне середовище поступово сформувало систему публічних звернень, міжнародних контактів і міжконфесійної координації, спрямованих на донесення правди про війну, мобілізацію міжнародної підтримки та захист жертв військової агресії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародна адвокація релігійних організацій України останніх років, попри очевидно важливе значення цієї проблематики, є мало дослідженою у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. У наявних публікаціях міжнародна адвокація релігійних організацій України в період повномасштабної російсько-української війни здебільшого представлена фрагментарно, при розгляді загального релігійного

становища або в контексті різних напрямків діяльності, зокрема гуманітарного та волонтерського, або ж активності окремих релігійних інституцій в період війни. Так, епізодично міжнародну діяльність ВРЦіРО та окремих релігійних організацій в контексті повномасштабної російсько-української війни аналізують Ярослав Котилко та Анатолій Рачинський [1]. Частково окреслена проблематика розглядалася Іриною Мякінченко, співавторкою пропонованого дослідження. У попередній науковій публікації зверталася увага на окремі прояви міжнародної активності ВРЦіРО у умовах повномасштабної російсько-української війни до 2024 р., зокрема на заклики ВРЦіРО до міжнародного співтовариства зупинити російський наступ проти України, надати ЗСУ засоби ППО й запровадити безпольотну зону над Україною тощо [2, с. 72–81]. Також привертають увагу дослідження Максима Васіна, який аналізує діяльність ВРЦіРО «як голос справедливості та людяності» під час російсько-української війни, частково звертаючи увагу і на її міжнародну комунікацію [3]. Важливим є і збірник наукових праць «Церкви та війна: релігія, релігійна дипломатія та агресія Росії проти України», який вийшов 2024 р. у Львові у видавництві Українського католицького університету та подає загальний контекст релігійної дипломатії в умовах повномасштабної російсько-української війни [4, р. 8–251]. Отож, комплексне вивчення міжнародної адвокації релігійних організацій України в умовах повномасштабної російсько-української війни відсутнє, що зумовлює актуальність пропонованого дослідження.

Метою статті є розгляд інституційних форм та основних напрямків міжнародної адвокації релігійних організацій України після початку повномасштабної російської військової агресії 24 лютого 2022 р.

Виклад основного матеріалу. В інституційному відношенні міжнародна адвокація релігійних організацій України проявляється на міжконфесійному рівні, зокрема через діяльність ВРЦіРО, та на рівні окремих релігійних конфесій, у тому числі через персональні міжнародні активності їхніх очільників. При цьому позиції ВРЦіРО та більшості релігійних конфесій збігалися з усіх ключових питань міжнародної адвокації, пов'язаних з війною, гуманітарною безпекою, захистом прав людини та свободи совісті. Факт існування такої міжрелігійної коаліції посилював довіру міжнародних інституцій, а звернення українського релігійного середовища сприймалися як прояв суспільно-національного консенсусу на релігійному підґрунті.

Передусім релігійні організації України здійснювали міжнародну адвокацію через глобальні релігійні об'єднання та релігійні центри. Міжконфесійна позиція, зокрема, проявлялася через звернення ВРЦіРО до Всесвітньої Ради Церков та інших міжнаціональних релігійних об'єднань [5]. Зустріч делегації ВРЦіРО з Папою Франциском 25 січня 2023 р. стала одним із ключових міжнародних символів міжконфесійної єдності України на тлі російської

військової агресії [6]. Інші міжконфесійні структури також долучалися до формування міжнародної духовної солідарності з Україною. Українська міжцерковна рада на початку повномасштабної війни закликала не лише українських християн, а й віруючих за межами України об'єднатися в молитві за мир, захист України та подолання наслідків російської агресії, що свідчить про апеляцію до міжнародної духовної спільноти як складової релігійної адвокації [7]. Міжконфесійні звернення, пов'язані з релігійною адвокацією, висловлювало і Духовне управління мусульман України «Умма» [8; 9]. Такі заяви були спрямовані на формування міжнародної солідарності на основі релігійно-етичних принципів ісламу, що дозволяє розглядати їх як форму міжнародної релігійної адвокації.

Відповідні активності проявлялися і на рівні конкретних, зокрема найбільших, релігійних організацій України. Після початку повномасштабної російської військової агресії їх очільники стали активними суб'єктами міжнародної релігійної адвокації. В індивідуальних зверненнях релігійних лідерів поєднувалося богословське осмислення війни, правозахисний дискурс і моральний заклик до міжнародної спільноти щодо засудженні агресії, захисту жертв війни та необхідності справедливого миру для України. Так, 25 лютого 2022 р. Митрополит Епіфаній, очільник ПЦУ, звернувся до «релігійних і державних лідерів вільного світу» із закликом допомогти та підтримати Україну [10]. Активну міжнародну позицію в адвокації України як глава УГКЦ займав Святослав Шевчук [11]. Прикладом міжнародної адвокації стала спільна поїздка до США групи українських релігійних лідерів різних конфесій у жовтні 2023 р. До її складу увійшли головний рабин України Моше Асман, представники православного, протестантського та мусульманського релігійного середовища [12]. Також на початку травня 2025 р. головний рабин України Моше Асман індивідуально відвідав США, де провів зустрічі з конгресменами, сенаторами, урядовцями, представниками аналітичних центрів і релігійними лідерами країни, а також зі спецпосланцем Президента США Стівом Віткоффом. За словами Моше Асмана, головною метою його візиту до США було «донести правду про Україну, зруйнувати міфи та посилити міжнародну підтримку» [13]. У сукупності наведені приклади свідчать, що багаторівнева структура міжнародної адвокації – від міжконфесійних інституцій до персональної дипломатії релігійних лідерів – стала одним із чинників її ефективності та впізнаваності на міжнародній арені.

Важливо наголосити, що міжнародна адвокація релігійних організацій України здійснювалася не лише шляхом публічних звернень до міжнародної спільноти та участі в закордонних візитах і делегаціях, але й через активну приймаючу діяльність на території України. Йдеться про зустрічі українських релігійних діячів із представниками міжнародних релігійних центрів,

іноземними політичними лідерами, парламентськими та міжурядовими делегаціями, а також окремими впливовими представниками громадянського суспільства інших держав. Такі контакти створювали безпосередній простір для донесення інформації про наслідки російської агресії, гуманітарні виклики та потреби українського суспільства, порушення свободи совісті, водночас посилюючи легітимність і переконливість міжнародної адвокації через особисте свідчення, міжособистісний діалог і прямий досвід перебування іноземних гостей в умовах війни. До прикладу: 3 серпня 2022 р. у Лютеранській церкві Святої Катерини в Києві представники ВРЦіРО зустрілися з делегацією Всесвітньої Ради Церков [14]. Глава УГКЦ Святослав Шевчук 8 лютого 2023 р. у Києві зустрівся з делегацією релігійних лідерів зі США, Великобританії та Польщі, які приїхали з візитом солідарності в Україну в контексті війни та підтримки українського народу [15]; а Митрополит Епіфаній – 25 листопада 2025 р. з послом Нідерландів Алле Дорхаутом [16]. В обох випадках зустрічі були спрямовані на закріплення міжнародної підтримки України, обговорення духовних і суспільних аспектів війни та ролі церкви в контексті глобальної солідарності.

Від початку повномасштабної війни релігійні організації України почали активно інформувати світову спільноту про російську військову агресію, закликаючи дати їй відсіч. Міжконфесійна позиція релігійних організацій України, у тому числі у міжнародному контексті, була висловлена через заяви ВРЦіРО. Уже в першому зверненні від 24 лютого 2022 р. ВРЦіРО закликала світових релігійних та політичних лідерів зупинити наступ агресора проти України [2, с. 74]. 6 листопада 2022 р. загальні збори Духовного управління мусульман України «Умма» закликали «цілий світ, у тому числі мусульманські країни, підтримати Україну в її справедливій боротьбі» та висловили готовність рішуче відстоювати існування української держави й майбутнє мусульманської спільноти в Україні [8]. Як приклад заклику на рівні окремої релігійної організації або релігійного лідера до міжнародної спільноти щодо необхідності зупинити російське військове вторгнення можна проілюструвати словами Головного рабина Києва та України Якова Дов Блайха: «Світу необхідно знайти спосіб зупинити війну, яку Росія веде проти українського населення, вбиваючи жінок та дітей, знищуючи святині та продовольство» [17]. Між іншим, після звільнення окремих українських регіонів, коли стали відомими факти масових військових злочинів росіян, які мали ознаки геноциду, міжконфесійні органи та релігійні організації зверталися із закликами до держав світу визнати геноцид українського народу під час російського військового вторгнення [2, с. 76–77]. Така і міжконфесійна, і конфесійна активність сприяли утвердженню глобальної думки про злочинний характер військової агресії Росії та її відповідальності за такі дії.

По мірі посилення російської агресії, зокрема повітряних ракетних атак, релігійні лідери почали закликати демократичні держави надати Україні засоби ППО як інструменту захисту цивільних. Ця лінія адвокації важлива тим, що релігійні інституції, традиційно асоційовані з «молитвою та моральним словом», у воєнних умовах артикулювали гуманітарний вимір оборони: захист цивільних як моральний обов'язок і як практична потреба держави, що обороняється. 4 березня та 13 березня 2022 р. ВРЦіРО звернулася до ООН, Європейського Союзу, ОБСЄ, ПАРЕ із закликами надати ЗСУ засоби ППО та запровадити безпольотну зону над Україною [2, с. 75]. Пізніше з'явився і заклик релігійного середовища до міжнародних партнерів надати Україні усе озброєння, яке необхідне як для оборони, так і для відновлення територіальної цілісності держави. 10 липня 2024 р., після ракетного удару Російської Федерації по дитячій лікарні «Охматдит», Духовне управління мусульман України «Умма» оприлюднило заяву, у якій мусульманське духовне керівництво давало не лише морально-етичну оцінку воєнному злочину, а й безпосередньо зверталось до урядів держав світу та міжнародної спільноти із закликами засудити дії Росії, припинити економічну співпрацю з агресором і «надати Україні необхідні військові засоби для захисту життя (засоби ППО, ракети, літаки, засоби РЕБ і все необхідне для оборони і відновлення територіальної цілісності України)» [9].

Важливою в контексті міжнародної адвокації релігійних організацій України стала гуманітарна складова, пов'язана з підтримкою цивільного населення та українських військовослужбовців. Окрім того, на початку повномасштабної війни вона проявлялася через заклики до міжнародного співтовариства у сприянні створенню гуманітарних коридорів для евакуації цивільних, поранених військових, переміщення гуманітарних вантажів. Як-от: 3 березня 2022 р. очільник УГКЦ Святослав Шевчук звернувся до міжнародної спільноти із проханням допомогти у створенні гуманітарних коридорів, щоб цивільне населення прифронтових міст мало можливість виїхати до безпечніших місць та можна було доправити гуманітарні вантажі в такі міста. Святослав Шевчук наголосив: «Ворог блокує та бере в облогу великі міста і не дає мешканцям можливості покинути місто, не дає можливості доставити продукти, а зверху летять ворожі бомби, які сіють смерть» [11]. Міжнародна адвокація релігійних організацій також передбачала безпосередню гуманітарну підтримку населення України, зокрема внутрішньо переміщених осіб, яка надходила від закордонних релігійних, політичних та громадських центрів [18].

Релігійні організації України упродовж повномасштабної російсько-української війни систематично зверталися до міжнародного співтовариства із закликами до сприяння у звільненні українських військових і цивільних полонених, депортованих осіб, які утримувалися в Росії та на тимчасово окупованих українських територіях. Такі звернення регулярно адресувалися й

міжнародним релігійним центрам. У зверненні від 20 жовтня 2022 р. ВРЦіРО закликала Всесвітню Раду Церков «надати сприяння в поверненні додому всіх постраждалих від російської агресії українців» [5]. Посприяти у звільненні українських військовополонених, депортованих окупантами цивільних, зокрема дітей, члени ВРЦіРО просили Папу Римського Франциска під час зустрічі у Ватикані 25 січня 2023 р. [6]. 31 березня 2024 р. Папа Франциск у великодньому посланні «Urbi et orbi» закликав до обміну полоненими між Україною та Росією за формулою «всіх на всіх» [19]. Ця позиція була позитивно сприйнята в українському суспільстві, а глава УГКЦ Святослав Шевчук закликав до практичної реалізації такої ініціативи [20]. Важливо, що подібні заяви ВРЦіРО до міжнародного співтовариства також лунали спільно з представниками органів державної влади України, зокрема Уповноваженого ВРУ з прав людини [21]. Це свідчить про поєднання зусиль релігійного середовища та держави у питанні звільнення військових і цивільних полонених та депортованих українців. Хоча позиція світового співтовариства не могла безпосередньо примусити державу-агресора до звільнення заручників, систематичні заяви релігійних організацій України сприяли актуалізації цього питання на міжнародному рівні.

Із часом міжконфесійні органи та релігійні організації почали звертати увагу міжнародної спільноти на факти переслідувань за релігійною ознакою та порушення свободи совісті на тимчасово окупованих територіях. На початку серпня 2022 р. у Києві під час зустрічі ВРЦіРО із делегацією Всесвітньої Ради Церков українські представники релігійних спільнот звернули увагу на серйозні загрози свободі віросповідання, з якими стикаються релігійні громади в різних регіонах України внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Учасники заходу зосередили увагу на питаннях воєнних злочинів, скоєних проти духовенства та культових об'єктів. Зокрема, йшлося про незаконні затримання, викрадення й катування священнослужителів різних конфесій російськими військовими, обстріли та знищення релігійних споруд, а також убивства церковних волонтерів і громадських активістів [14]. Під час згаданої спільної поїздки до США у жовтні 2023 р. українські релігійні лідери різних конфесій на зустрічах з американськими політиками, представниками аналітичних центрів та релігійними діячами наголошували на наслідках російської військової агресії, переслідуваннях релігійних громад на тимчасово окупованих територіях та необхідності подальшої міжнародної підтримки України. Заступник Старшого єпископа Української євангельської церкви Іван Русин заявляючи, що від початку повномасштабного російського військового вторгнення деякі пастори його церкви були вбиті, а деякі церковні приміщення зазнали ракетних обстрілів, висловив лаконічне послання: «Будь ласка, почуйте наш крик» [12].

У свою чергу, адвокаційна діяльність релігійних організацій України передбачала умови справедливого завершення війни. Практичним і водночас

символічним проявом такої координації міжрелігійного середовища України став візит ВРЦіРО до Ватикану у січні 2023 р. Тут представники ВРЦіРО на окремій зустрічі з Державним секретарем Святого Престолу П'єтром Пароліном заявили про обговорення важливих питань, необхідних для початку мирних переговорів з Росією і умов для справедливого завершення війни: звільнення українських територій відповідно до міжнародного права та зобов'язання Росії відшкодувати завдані в результаті війни збитки, створення міжнародного трибуналу для розгляду воєнних злочинів росіян в Україні [22].

Неабияке значення міжнародної адвокації українських релігійних організацій на міжнародній арені відзначалося на найвищому політичному рівні, зокрема під час зустрічей ВРЦіРО з керівництвом держави. 22 квітня 2025 р. Президент України Володимир Зеленський під час спілкування з членами ВРЦіРО «подякував церквам і релігійним організаціям за адвокацію підтримки України у світі» [23]. Подальшим підтвердженням інституціоналізації цього напрямку стала зустріч 25 липня 2025 р. представників ВРЦіРО з Міністерством закордонних справ України та дипломатичним корпусом держави, присвячена питанням міжнародної адвокації релігійних організацій України. Міністр закордонних справ Андрій Сибіга відзначив формат такої зустрічі як перший в історії української дипломатії та наголосив: «Релігійні організації стали невід'ємною частиною захисту України – духовно, гуманітарно, соціально та дипломатично. Їхня адвокація за кордоном демонструє значний потенціал релігійної дипломатії» [24].

Висновки. Міжнародна адвокація релігійних організацій України в умовах повномасштабної російсько-української війни постала як системний і багаторівневий процес, що поєднав міжконфесійну координацію, конфесійну активність і персональну міжнародну дипломатію релігійних лідерів. Українські релігійні інституції вийшли за межі традиційних форм діяльності, позиціонуючи себе як моральні й суспільно легітимні актори міжнародної комунікації, здатні представляти інтереси українського суспільства в умовах війни. Ефективність цієї адвокації значною мірою забезпечувалася існуванням міжрелігійної солідарності, що формувала образ внутрішнього суспільного консенсусу та підвищувала довіру з боку міжнародних партнерів. Через звернення до міжнародної спільноти, релігійних центрів, участь у закордонних візитах, прийом іноземних делегацій в Україні та апеляцію до гуманітарних і правозахисних норм релігійні організації сприяли актуалізації українського питання на міжнародному рівні.

У сукупності це дозволяє розглядати міжнародну адвокацію релігійних організацій України як важливий елемент ширшої системи суспільної дипломатії, що доповнювала зусилля держави у протидії російській військовій агресії.

Література:

1. Kotylo Y., Rachynskyi A. Activity of religious organizations on the territory of Ukraine in the conditions of military aggression of the Russian Federation against Ukraine. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління*. 2023. № 2. С. 57–63. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2023/18-9/14>
2. М'якинченко І., Сологуб М., Подкур В. Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій в умовах повномасштабної російської військової агресії проти України. *Інтермарум: історія, політика, культура*. 2024. Вип. 14. С. 72–90. <https://doi.org/10.35433/history.112070>
3. Vasin M. Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations as a Voice for Justice and Humanity during the Russian Invasion. *Review of Ecumenical Studies*. 2023. Vol. 15, Is. 3. P. 429–258. <https://doi.org/10.2478/ress-2023-0028>
4. The Churches and the War: Religion, Religious Diplomacy, and Russia's Aggression Against Ukraine / Ed. by Yury P. Avvakumov and Oleh Turiy. Lviv: Ukrainian Catholic University Press 2024. 328 p.
5. Повернення з Росії полонених і депортованих українців: Всесвітня Рада Церков повинна допомогти. *Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій*. 2022. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/news/uccro-appeal-to-world-council-of-churches-on-russian-terrorist-attacks> (дата звернення: 11.11.2025).
6. Комюніке за підсумками візиту делегації ВРЦіРО до Ватикану. *Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій*. 2023. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/uccro-visit-to-holy-see> (дата звернення: 12.11.2025).
7. Єднаймося та підсилюємо наші молитви. *Українська міжцерковна рада*. 2022. URL: <https://umrada.org/iednajmosya-ta-pidsilyuiemo-nashi-molitvi/> (дата звернення: 22.11.2025).
8. Заява загальних зборів Духовного управління мусульман України «Умма». *Духовне управління мусульман України «Умма»*. 2022. URL: <https://umma.in.ua/ua/node/3212> (дата звернення: 22.11.2025).
9. Заява Духовного управління мусульман України «Умма» щодо чергового злочину агресора – російської федерації. *Духовне управління мусульман України «Умма»*. 2024. URL: <https://umma.in.ua/ua/node/3312> (дата звернення: 27.11.2025).
10. Звернення Митрополита Епіфанія (25 лютого 2022 р.). *Православна Церква України*. 2022. URL: <https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/zvernennya-mytropolitya-epifaniya-25-lyutogo-2022-r/> (дата звернення: 17.11.2025).
11. Gomes Robin. Ukraine: Major Archbishop Shevchuk appeals for humanitarian corridors. *Vatican News*. 2022. URL: <https://www.vaticannews.va/en/church/news/2022-03/ukraine-archbishop-shevchuk-appeal-humanitarian-corridors.html> (дата звернення: 17.11.2025).
12. Smith Peter. On a US tour, Ukrainian faith leaders plead for continued support against the Russian invasion. *Associated Press*. 2023. URL: <https://apnews.com/article/faith-leaders-delegation-ukraine-support-01af17d0824ec75aa82abe6562a783da> (дата звернення: 24.11.2025).
13. Ліскович М. Моше Асман, головний рабин України. Євреї вижили, пройшовши крізь століття гонінь, і це – доказ, що можна вистояти. Так і українці мають вистояти. *Укрінформ*. 2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/4001520-mose-asman-golovnij-rabin-ukraini.html> (дата звернення: 27.10.2025).
14. ВРЦіРО прийняла у Києві делегацію Всесвітньої Ради Церков. *Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій*. 2022. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/uccro-hosted-in-kyiv-delegation-of-world-council-of-churches> (дата звернення: 10.12.2025).

15. Глава УГКЦ зустрівся в Києві з делегацією релігійних лідерів зі США, Великобританії та Польщі. *Українська Греко-Католицька Церква*. 2023. URL: <https://ugcc.ua/data/glava-ugkts-zustrivsvya-v-kyevi-z-delegatsieyu-religiynyh-lideriv-zi-ssha-velykobrytaniy-ta-polshchi-2087/> (дата звернення: 10.12.2025).

16. Митрополит Епіфаній зустрівся з Послом Нідерландів в Україні. *Православна Церква України*. 2022. URL: <https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/mytropolyt-epifanij-zustrivsvya-z-poslom-niderlandiv-v-ukrayini/> (дата звернення: 10.12.2025).

17. Головний рабин України Яків Дов Блайх: світу необхідно знайти спосіб зупинити війну. *Релігійно-інформаційна служба України*. 2023. URL: https://risu.ua/golovnij-rabin-yakiv-dov-blahh-svitu-neobhidno-znajti-sposib-zupiniti-vijnu_n141354 (дата звернення: 11.12.2025).

18. Українські протестанти в умовах війни: служіння і допомога Україні. *Церква Адвентистів сьомого дня*. 2024. URL: <https://adventist.ua/news/analytics/ukrainski-protestanty-v-umovakh-viiny-sluzhinnia-i-dopomoha-kraini/> (дата звернення: 14.12.2025).

19. Папа Франциск у Великодньому посланні закликав до обміну полонених «всіх на всіх». *Українська Греко-Католицька Церква*. 2024. URL: <https://ugcc.ua/data/papa-frantsysk-u-velykodnomu-poslanni-zaklykav-do-obminu-polonenyh-vsikh-na-vsikh-4632/> (дата звернення: 12.11.2025).

20. Глава УГКЦ закликав до обміну полонених «всіх на всіх» напередодні Великодня. *Укрінформ*. 2024. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/4001520-mose-asman-golovnij-rabin-ukraini.html> (дата звернення: 14.11.2025).

21. Заява ВРЦіРО та Уповноваженого ВР з прав людини. *Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій*. 2022. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/statements/statement-of-uccro-and-ombudsman> (дата звернення: 11.11.2025).

22. McLellan Justin. Ukraine's religious leaders renew invitation to pope to visit Kyiv. *National Catholic Reporter*. 2023. URL: <https://www.ncronline.org/vatican/vatican-news/ukraines-religious-leaders-renew-invitation-pope-visit-kyiv> (дата звернення: 21.10.2025).

23. Внутрішня єдність і міжнародна адвокація України: Президент зустрівся з членами Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій. *Президент України*. 2025. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vnutrishnya-yednist-i-mizhnarodna-advokaciya-ukrayini-prezid-97305> (дата звернення: 18.10.2025).

24. ВРЦіРО та МЗС України: релігійна дипломатія у фокусі зовнішньої політики. *Державна служба України з етнополітики та свободи совісті*. 2025. URL: <https://dessa.gov.ua/vrtsiro-ta-mzs-ukrainy-relihiyna-dyplomatiia-u-fokusi-zovnishnoi-polityky/> (дата звернення: 19.10.2025).

References:

1. Kotylo, Y., Rachynskyi, A. (2023). Activity of religious organizations on the territory of Ukraine in the conditions of military aggression of the Russian Federation against Ukraine. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Derzhavne upravlinnia*. № 2. S. 57–63. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2023/18-9/14> [in English].

2. Miakinchenko, I., Solohub, M., Podkur, V. (2024). Vseukrainska Rada Tserkov i relihiinykh orhanizatsii v umovakh povnomasshtabnoi rosiiskoi viiskovoi ahresii proty Ukrainy [All-Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations in the conditions of full-scale Russian military aggression against Ukraine]. *Intermarum: istoriia, polityka, kultura*. Vyp. 14. S. 72–90. <https://doi.org/10.35433/history.112070> [in Ukrainian].

3. Vasin, M. (2023). Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations as a Voice for Justice and Humanity during the Russian Invasion. *Review of Ecumenical Studies*. Vol. 15, Is. 3. P. 429–258. <https://doi.org/10.2478/ress-2023-0028> [in English].
4. The Churches and the War: Religion, Religious Diplomacy, and Russia's Aggression Against Ukraine. (2024) / Ed. by Yury P. Avvakumov and Oleh Turiy. Lviv: Ukrainian Catholic University Press. 328 p. [in English].
5. Povnennia z Rosii polonenykh i deportovanykh ukraintziv: Vsesvitnia Rada Tserkov povynna dopomohty. (2022). [Return of Ukrainians captured and deported from Russia: The World Council of Churches must help]. *Vseukrainska Rada Tserkov i relihiinykh orhanizatsii*. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/news/uccro-appeal-to-world-council-of-churches-on-russian-terrorist-attacks> [in Ukrainian] (Accessed 11 November 2025).
6. Komunikatsiia za pidsumkamy vizytu delehatsii VRTsiRO do Vatykanu. (2023). [Communiqué following the visit of the AUCCRO delegation to the Vatican]. *Vseukrainska Rada Tserkov i relihiinykh orhanizatsii*. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/uccro-visit-to-holy-see> [in Ukrainian] (Accessed 12 November 2025).
7. Yednaimosia ta pidsyliuiemo nashi molitvy. (2022). [Let us unite and strengthen our prayers]. *Ukrainska mizhtserkovna rada*. URL: <https://umrada.org/iednajmosya-ta-pidsilyuiemo-nashi-molitvi/> [in Ukrainian] (Accessed 22 November 2025).
8. Zaiava zahalnykh zboriv Dukhovnoho upravlinnia musulman Ukrainy «Umma». (2022) [Statement of the general meeting of the Spiritual Administration of Muslims of Ukraine «Umma»]. *Dukhovne upravlinnia musulman Ukrainy «Umma»*. URL: <https://umma.in.ua/ua/node/3212> [in Ukrainian] (Accessed 22 November 2025).
9. Zaiava Dukhovnoho upravlinnia musulman Ukrainy «Umma» shchodo chervovoho zlochynu ahresora – rosiiskoi federatsii. (2024). [Statement of the Spiritual Administration of Muslims of Ukraine «Umma» regarding another crime of the aggressor – russian federation]. *Dukhovne upravlinnia musulman Ukrainy «Umma»*. URL: <https://umma.in.ua/ua/node/3312> [in Ukrainian] (Accessed 27 November 2025).
10. Zvernennia Mytropolyta Epifaniia (25 liutoho 2022 r.). (2022). [Address by Metropolitan Epiphanius (February 25, 2022)]. *Pravoslavna Tserkva Ukrainy*. URL: <https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/zvernennya-mytropolyta-epifaniya-25-lyutogo-2022-r/> [in Ukr] (17 Nov 2025).
11. Gomes, Robin. (2022). Ukraine: Major Archbishop Shevchuk appeals for humanitarian corridors. *Vatican News*. URL: <https://www.vaticannews.va/en/church/news/2022-03/ukraine-archbishop-shevchuk-appeal-humanitarian-corridors.html> [in English] (17 November 2025).
12. Smith, Peter. (2023). On a US tour, Ukrainian faith leaders plead for continued support against the Russian invasion. *Associated Press*. URL: <https://apnews.com/article/faith-leaders-delegation-ukraine-support-01af17d0824ec75aa82a6e6562a783da> [in English] (Accessed 24 November 2025).
13. Liskovych, M. (2025). Moshe Asman, holovnyi rabyn Ukrainy. Yevrei vyzhyly, proishovshy kriz stolittia honin, i tse – dokaz, shcho mozha vystoiaty. Tak i ukraintsi maiut vystoiaty [Moshe Asman, Chief Rabbi of Ukraine. Jews have survived centuries of persecution, and this is proof that they can endure. So must Ukrainians]. *Ukrinform*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubricato/4001520-mose-asman-golovnij-rabin-ukraini.html> [in Ukrainian] (Accessed 27 October 2025).
14. VRTsiRO pryiniata u Kyievi delehatsiiu Vsesvitnoi Rady Tserkov. (2022). [The AUCCRO received a delegation from the World Council of Churches in Kyiv]. *Vseukrainska Rada Tserkov i relihiinykh orhanizatsii*. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/events/uccro-hosted-in-kyiv-delegation-of-world-council-of-churches> [in Ukrainian] (Accessed 10 December 2025).

15. Hlava UHKTs зустрівся в Києві з делегатами релігійних лідерів зі США, Великої Британії та Польщі. (2023). [The Head of the UGCC met in Kyiv with a delegation of religious leaders from the USA, Great Britain and Poland]. *Українська Греко-Католицька Церква*. URL: <https://ugcc.ua/data/glava-ugkts-zustrivsyia-v-kyevi-z-delegatsiieyu-relihiinykh-lideriv-zi-ssha-velykobyritaniy-ta-polshchi-2087/> [in Ukrainian] (Accessed 10 December 2025).

16. Митрополит Епіфаній зустрівся з Послом Нідерландів в Україні. [Metropolitan Epiphanius met with the Ambassador of the Netherlands to Ukraine]. *Православна Церква України*. 2022. URL: <https://www.pomisna.info/uk/vsi-novyny/mytropolyt-epifanij-zustrivsyia-z-poslom-niderlandiv-v-ukrayini/> [in Ukrainian] (Accessed 10 December 2025).

17. Головний рабин України Яків Дов Блаїх: світу необхідно знайти спосіб зупинити війну. (2023). [Chief Rabbi of Ukraine Yakov Dov Bleich: The world needs to find a way to stop the war]. *Релігійно-інформаційна служба України*. URL: https://risu.ua/golovnij-rabin-yakiv-dov-blajh-svitu-neobhidno-znajti-sposib-zupiniti-vijnu_n141354 [in Ukrainian] (Accessed 11 December 2025).

18. Українські протестанти в умовах війни: служіння і допомога Україні. (2024). [Ukrainian Protestants in times of war: service and assistance to Ukraine]. *Церква Адевантистів сьомого дня*. URL: <https://adventist.ua/news/analytics/ukrainski-protestanty-v-umovakh-viiny-sluzhinnia-i-dopomoha-kraini/> [in Ukrainian] (Accessed 14 December 2025).

19. Папа Франциск у Великодному посланні закляк до обміну полоненими «всіх на всіх». (2024). [Pope Francis calls for prisoner exchange «all for all» in Easter message]. *Українська Греко-Католицька Церква*. URL: <https://ugcc.ua/data/papa-frantsysk-u-velykodnomu-poslanni-zaklyk-do-obminu-polonenykh-vsikh-na-vsikh-4632/> [in Ukrainian] (Accessed 12 November 2025).

20. Hlava UHKTs закляк до обміну полоненими «всіх на всіх» напередодні Великдня. (2024). [The head of the UGCC called for an exchange of prisoners «all for all» on the eve of Easter]. *Ukrinform*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/4001520-mose-asman-golovnij-rabin-ukraini.html> [in Ukrainian] (Accessed 14 November 2025).

21. Заява VRTsiRO та Уповноваженого ВР з прав людини. (2022). [Statement by AUCCRO and the Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights]. *Vseukrainska Rada Tserkov i relihiinykh orhanizatsii*. URL: <https://vrciro.org.ua/ua/statements/statement-of-uccro-and-ombudsman> [in Ukrainian] (Accessed 11 November 2025).

22. McLellan, Justin. (2023). Ukraine's religious leaders renew invitation to pope to visit Kyiv. *National Catholic Reporter*. URL: <https://www.ncronline.org/vatican/vatican-news/ukraines-religious-leaders-renew-invitation-pope-visit-kyiv> [in English] (Accessed 21 October 2025).

23. Внутрішня єдність і міжнародна адвокатию України: Президент зустрівся з членами Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій. (2025). [Internal unity and international advocacy of Ukraine: The President met with members of the All-Ukrainian Council of Churches and Religious Organizations]. *Президент України*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vnutrishnya-yednist-i-mizhnarodna-advokaciya-ukrayini-prezid-97305> [in Ukr] (18 October 2025).

24. VRTsiRO та MZS України: релігійна дипломатию у фокусі зовнішньої політики. (2025). [The AUCCRO and the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine: religious diplomacy in the focus of foreign policy]. *Derzhavna sluzhba Ukrainy z etnopolityky ta svobody sovisti*. URL: <https://dessa.gov.ua/vrtsiro-ta-mzs-ukrainy-relihiyna-dyplomatiia-u-fokusi-zovnishnoi-polityky/> [in Ukrainian] (Accessed 19 October 2025).

Дата першого надходження статті до видання: 14.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.01.2026